

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. צנון מחתך אוכל חזרת מהפך מאכל קישות מרחיב מעיים והא תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופו של אדם כחרבות לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי.....1
- ב. שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ... וכשם ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים ... חשיבותא היא ... ומה הם שורפין על המלכים מיטתן וכלי תשמישן.....2
- ג. עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי .. סוס שרכב עליו ... עיקור שיש בה טריפה אסור ושאין בה טריפה מותר ... מן הארכובה ולמטה ... בעגלה המושכת בקרון.....4
- ד. גולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ... רב יהודה שרא ליה לרב ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל לזבוני חיטין בחגתא דטייעי ... דלא קביעא5
- ה. עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה לה מותר מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר.....9

דף יא.

**א. צנון מחתך אוכל חזרת מהפך מאכל קישות מרחיב מעיים
והא תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני
שקשין לגופו של אדם כחרבות לא קשיא הא ברברבי הא
בזוטרי**

יש מאכלות שהם¹ רעים ביותר עד מאד וראוי לאדם שלא לאוכלן לעולם,
כגון הדגים הגדולים המלוחים הישנים, והגבינה המלוחה הישנה, והכמהין

¹ רמב"ם הלכות דעות פרק ד הלכה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ופטריות והבשר המליח הישן, ויין מגתו, ותבשיל ששהא עד שנדף ריחו, וכן כל מאכל שריחו רע או מר ביותר, הרי אלו לגוף כמו סם המות.ו

יש מאכלות שהן רעים אבל אינן כמו הראשונים לרוע, לפיכך ראוי לאדם שלא לאכול מהן אלא מעט ואחר ימים הרבה, ולא ירגיל עצמו להיות מזונו מהם או לאוכלן עם מזונו תמיד, כגון דגים גדולים וגבינה וחלב ששהא אחר שנחלב כ"ד שעות, ובשר שורים גדולים ותישים גדולים והפול והעדשים והספיר ולחם שעורים ולחם מצות והכרוב והחציר² והבצלים והשומים והחרדל והצנון³, כל אלו מאכלים רעים הם אין ראוי לאדם לאכול מאלו אלא מעט עד מאד ובימות הגשמים, אבל בימות החמה לא יאכל מהן כלל, והפול והעדשים בלבד אין ראוי לאוכלן לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, והדלועין אוכלין מהן בימות החמה.

ב. שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ... וכשם ששורפין

על המלכים כך שורפין על הנשיאים ... חשיבותא היא ...

ומה הם שורפין על המלכים מיטתו וכלי תשמישו

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף כב. ודף נב: שכבוד גדול נוהגין במלך⁴, ומשימין לו אימה ויראה בלב כל אדם, שנאמר (דברים יז פסוק טו) שום תשים עליך מלך שום תשים שתהא אימתו עליך, אין רוכבין על סוס, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשים בשרביטו, ולא בכתרו, ולא באחד מכל כלי תשמישו.

² היינו מה שנקרא בלשון חז"ל כרתי וכמו שתרנג אונקלוס [במדבר י"א פסוק ה'] עיין שם, ושם משמע דהוא טוב למאכל אדם, ועיין ברכות [דף ל"ה ע"ב] דכרת ותומי בלבד הם טובים חיים כמו מבושלים לא ככל הירקות שהבישול משבחים ועיין שם בתוס' ד"ה משכחת. אוצר המלך שם

³ צנון. עיין פ"ק דע"ז [דף י"א ע"א] גבי אנטנינוס ורבי קאמר שלא פסקה מעל שלחנם צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים וכו' עי' שם. משמע דגם בימות החמה הצנון יפה, ועיין בעירובין [דף נ"ו ע"א] נראה צנון נראה סם חיים והתניא סם מות לא קשיא הא בעלים הא באמהות כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים פירש"י בימות החמה יפים שמצננים הגוף בימות הגשמים קשים ע"כ. מבואר ההיפך מדברי רבינו ועי' שם בתוס' פירשו דרך אחר עיין שם. שם

⁴ רמב"ם הלכות מלכים פרק ב הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכשהוא מת כולן⁵ נשרפין לפניו. למרות שאין הולכין בחוקות העובדי כוכבים⁶ ולא מתדמים להם. שנאמר (ויקרא כ פסוק כג) לא תלכו בַּחֲקֵי תַּחֲתֵיהֶם וְנֹאמַר (שם יח פסוק ג) וּבַחֲקֵיהֶם לֹא תֵלְכוּ וְנֹאמַר⁷ (דברים יב פסוק ל) הַשֹּׁמֵר לְךָ פֶּן תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם⁸. מלך או נשיא⁹ שמת יש להן לשרוף ממתו וכל כלי תשמישו, ואין בזה דרך האמורי, ולא משום השחתה שזהו כבודם שלא ישתמשו אחרים בכלי תשמישן, שנאמר (ירמיהו לד פסוק ה) בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּבְמִשְׁרָפוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים הָרָאשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ פֶּן יִשְׂרְפוּ לְךָ. ודוקא ממתן וכלי תשמישן ולא דברים אחרים, אבל על ההדיוטות אסור גם בזה שיש בזה יוהרא והשחתה¹⁰.

וכל מה¹¹ שאינו חוק לעבודה זרה אלא להבל ושטות אם כתיב בתורה מותר ואם לא כתוב אף זה אסור¹².

אולם¹³ כל דבר שהוא חוק לעבודה זרה אף על גב דכתיב בתורה שהיו נוהגין בו ישראל אסור משום בחוקותיהם¹⁴.

⁵ הוי יודע שמה שכתב רבינו כולן נשרפין על ממתו לא קאי אסוסו דסוסו אין שורפין אותו אלא עוקרין אותו כלומר הגידין שעל פרסותיו עוקר וחותר ושוב אין ראוי לרכיבה וכך נתבאר בפ"ק דע"ז. כס"מ שם.

⁶ ועיין שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' קסה ד"ה אמנם מה, שלא זו אינו בגדר אביזריהו דע"ז ולפיכך לא אמרינן ביה יהרג ואל יעבור

⁷ הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן ועיין יראים סי' שיג שמנה שני לאוים באיסור זה

⁸ אלא יהא ישראל מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים רמב"ם עבודת כוכבים פ"א ה"א שו"ע יו"ד קעח סעי' א

⁹ רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה כו

¹⁰ שו"ע ונו"ב יו"ד שמה א ולבוש שם וש"ך א ב

¹¹ רמ"א יו"ד קעח א

¹² ומטעם זה אסר הגר"א להעמיד אילנות בחג השבועות כמו שכתבו האחרונים כיון שכן נהגו בחג שלהם (שם) ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ז סי' נה שכתב "שכיון שעושים קצת בשינוי שהם מעמידים סביב הפתחים מבחוץ ואנו עושים כן בפנים ולא מבחוץ שרי". ועיין שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ד סימן יא אות ה "בדבר שמיחת עשבים והעמדת אילנות בחג השבועות, שהגר"א (הובא בחיי אדם כלל קל"א סימן י"ג) אסר מאחר שעושים העכו"ם בחג שלהם סמוך לשבועות, ומעם מהרש"ם (בדעת תורה, שכתב שכל דבר שיש לו טעם אין בו איסור דובחוקותיהם, וא"כ כיוון שאנו עושים לזכר שנידונים בו על פירות האילן מותר. ועוד שהגויים מעמידים האילנות בחג שלהם גם בחוץ, ואנחנו עושים כן רק בפנים) אינו כלום כדכתב כתר"ה. ועיין בעה"ש שג"כ כתב שבדורות שלנו ביטלו, כוונתו להגר"א שנתקבלו דבריו

¹³ חכמת אדם כלל פה א

¹⁴ ולכן המצבה אף על פי שהיתה אהובה לפני המקום בימי אבות לאחר שנעשה חוק לעבודה זרה כתיב (דברים ט"ז, כ"ב) ולא תקים לך מצבה וכן שריפה על המלכים (המוזכר ברמ"א כאן שמותר משום שנעשה לכבוד שאינו נאה שישתמש הדיוט בכלי של מלך ולא לע"ז) אילו היה חוק לעבודה זרה אף על גב דכתיב בקרא ויש לומר דהם למדו ממנו אפילו הכי אסור (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"נ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דבר שהוא¹⁵ חוק לע"ז אע"ג שנעשה משום כבוד או טעם אחר אסור.

ג. עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי .. סוס שרכב עליו ... עיקור שיש בה טריפה אסור ושאין בה טריפה מותר ... מן הארכובה ולמטה ... בעגלה המושכת בקרון

מלמדין¹⁶ את האדם שלא יהא חבלן ולא יפסיד את הכלים וישליכם לחבלה, מוטב לתתם לעניים ואל ישליכם לרמה ותולעה, וכל המרבה כלים על המת עובר בלאו¹⁷ לא תשחית (דברים כ פסוק יט).

אולם מלך שמת¹⁸ עוקרין סוס שהיה רוכב עליו, ועגלה שהיתה מושכת בקרון שהיה יושב בו מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה, מקום שאין עושה אותה טריפה¹⁹, ויש מתירים²⁰ אף מן הארכובה ולמעלה. ומושיבין ישיבה על קברו שבעה ימים, שנאמר וכבוד עשו לו במותו זה שהושיבו לו ישיבה על קברו²¹, ונשיא שמת אין מבטלין ישיבתו יתר על שלשים יום.

דף יא:

¹⁵ כן משמע במהרי"ק שורש פ

¹⁶ רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה כד ומקורו באבל רבתי (פ"ח)

¹⁷ ל"ת נז בסה"מ וברמב"ם מלכים פ"ו ה"ח י וש"ע הרב שמירת הגוף והנפש סעי' יד

¹⁸ שם הלכה כה

¹⁹ נראה מדברי רבינו דאית ליה כפירוש רש"י ז"ל בפ"ק דע"ז (דף י"א א) דאסור לאבד בהמה טהורה ולעשותה טרפה ולכך כתב דליהוי מן הארכובה ולמטה במהורה, לח"מ שם. ואפשר דטעם רבינו כיון שראויה היא לאכילה אם כן כשעושה טריפה הרי יש בו משום בל תשחית, ואי משום חשיבות הרי אם ישחמנה לאכילה אינו משתמש כשימוש של מלך ואין ניכר חשיבותה ועיין לשון ערומים שכתב מעין זה.

²⁰ התוס' כתבו דלא איכפת לן בהו ויכול לנשר אפילו מן הארכובה ולמעלה ומה שאמרו שם דמן הארכובה ולמעלה אסור היינו לענין האכילה יעויין שם. לח"מ שם. וצריך לומר שאין בו משום בל תשחית כיון שהוא משום כבודו של מלך שהרי גבי סוס לא נאמר שיעור זה אף לרש"י וכ"כ באחרונים,

²¹ בבס"מ הקשה שבסוף פרק קמא דבבא קמא (דף ט"ז:) אמרינן שעשו כן לחזקיה מלך יהודה ומשמע לי שלא עשו כן לשום מלך כי אם לו מפני שהעמיד תורה הרבה בישראל כדאמרינן בפרק (חלק) (דף צ"ד:) ויש לתמוה על רבינו שסתם דבריו דמשמע דס"ל דלכל מלך עושין כן וקשה דא"כ מאי רבותיה דחזקיה דמשבח קרא שהושיבו ישיבה על קברו, ועיין לח"מ ובמרכה"מ כתב שרבנו כתב הדינים לעתיד שאז יהיו המלכים המלך משיח ובניו ויהיו מלכים כשרים שראויים לכבוד כחזקיה. וכדמשמע במלכים ד הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ד. גולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ... רב יהודה שרא ל"ה לרב ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל לזבוני חיטין בחגתא דטייעי ... דלא קביעא

כבר התבאר לעיל דף ב. ודף ז: שלפני אידיהם²² כלומר חגאותיהם שחוגגים לעבודה זרה²³, מלבד יום האיד אסור לשאת ולתת עמהם. ובחז"ל אינו אסור²⁴ אל ביום חגם בלבד.

ועוד התבאר שם שאם הוא יום חג שאינו קבוע שאינם עושים אותו בכל שנה אפילו ביום חגם מותר²⁵.

י"א²⁶ שהנוצרים עובדי ע"ז הם ויום ראשון הוא יום אידם, לפיכך אסור לתת ולשאת עמהם בארץ ישראל יום חמישי ויום הששי שבכל שבת ושבת, ואין צריך לומר יום ראשון עצמו שהוא אסור בכל מקום, וכן נוהגין עמהם בכל אידיהם. אבל ישמעאלים לאו עובדי ע"ז הם²⁷. וי"א²⁸ שאף נוצרים אין דינם כעובדי ע"ז לזה וכך נהגו²⁹.

²² בר"ב במשנה כתב אידיהם שם כינוי לגנאי לחניהם ולמועדיהם, ובפיה"מ כתב . לא התיר לעצמו לקרותם חגים לפי שהם הבל על האמת, ובתוי"ט כתב שאסור לקרותם מועדים

²³ ברמב"ם הל' ע"ז פ"ט ה"ד: נוצרים ע"ז הם, וכן פסק בהל' מאכלות אסורות פ"א ה"ו. ועיין ריטב"א כאן וז"ל "פירשו תלמידי רש"י ז"ל משמו דדוקא אידיהם רחוקים כדקתני סיפא ואלו הן אידיהן כו', והקשו בתוספות ז"ל מדאמרין בגמרא נוצרי לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור, והיינו משום איד דעבדי בכל שבוע ביום ראשון, אלמא מתניתין אפילו באיד קרוב, והא דקתני אלו הן אידיהן דיבר התנא במה שהיה נוהג בזמן ההוא". ועיין ביד דוד כאן

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

²⁵ ש"ך שם ד

²⁶ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ט הלכה ד

²⁷ פאת השולחן בית ישראל הלכות ארץ ישראל סימן א אות מח, ולהדיא ברמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ז

²⁸ תוס' ב. ד"ה אסור ומאירי במשנה ובדף ו: וז"ל מתוך כך עקר הדברים נראה לי שדברים אלו כלם לא נאמרו אלא על עובדי האלילים וצורותיהם וצלמיהם אבל בזמנים הללו מותר לגמרי ומה שאמרו בגמ' נצרי לעולם אסור אני מפרשו מלשון נוצרים באים מארץ מרחק האמור בירמיה שקרא אותם העם נוצרים על שם נבוכד נצר וידוע שצלם השמש היה בבבל ושכל עם נבוכדנצר היו עובדים לו וכבר ידעת שהחמה משמשת ביום ראשון בענין /במנין/ ראשי ימים ומתוך כך היו קורין לאותו יום נצרי על שם שהיה קבוע לנבוכד נצר על צד ממשלת חמה שבו והדברים נראין וברורים. ועיין שו"ת רש"י שכו ורבינו ירוחם נתיב יז ח"ה

²⁹ עיין רמ"א או"ח קנא אולם שם משמע שאסור לישא ותת ביום אידם עצמו ועיין באר הגולה חו"מ רסו ב ותבה ש וז"ל לא אמרו חז"ל דבר זה אלא על העכו"ם שהיו בזמניהם שהיו עובדי כוכבים ומזלות ולא היו מאמינים ביציאת מצרים ובחדוש העולם אבל אלו הגוים אשר אנחנו אומה ישראלית חוסים בצל שלהם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יש אומרים³⁰ שאין כל הדברים האלו אמורים אלא בזמניהם שהיו הגוים אדוקים בע"ז והיו יודעים בטיב ע"ז לעובדה, אבל גוים שבזמן הזה לאו עובדי ע"ז הם ואינם יודעים בטיב ע"ז³¹, ולכן אין דרכו לילך ולהיות מודה לעבודת כוכבים בשביל איזה הנאת משא ומתן וכיוצא³², לפיכך מותר³³ לשאת ולתת עמהם אפילו ביום חגם³⁴ ולהלוותם וכל שאר דברים מותרים, ואפילו נותנין המעות לכהנים מותר³⁵, שאין עושין מהן תקרובות לע"ז או נוי לע"ז אלא הכהנים עצמם אוכלים ושותים בו.

ועוד שישב זה משום איבה³⁶ אם נפריש עצמינו מהם ביום חגם³⁷ ואנו שרויים ביניהם, ועיקר פרנסתנו מהם שאנו נושאים ונותנים עמהם כל ימות השנה, ואם היינו פורשין מהם ביום אידם היה לנו איבה גדולה מהם עד שלא היינו יכולין לעמוד.

ומפוזרים ביניהם הם מאמינים בחדוש העולם וביציאת מצרים ובעיקרי הדת וכל כוונתם לעושה שמים וארץ כמ"ש הפוסקים והביאו רמ"א בא"ח סי' קנ"ו בהנה לא די שאין איסור להצילן אלא אפילו אנחנו מחויבים להתפלל בשלומם וכאשר האריך בזה בעל מעשה ה' בסדר הגדה בפסוק שפוך חמתך, ועיין שו"ת שאילת יעב"ץ מא

³⁰ לשון השו"ע שם יב והוא דעת טור בשם הרשב"ם וכ"כ התוס' בריש המסכתא
³¹ עיין מאירי לעיל דף ו: שהרי בזמן הזה מנהג פשוט בכל הארצות לישא וליתן עם אותם שדרים ביניהם בכל דבר ובכל משא ומתן ואפילו ביום החג שלהם וודאי נראה הטעם שלא נאמרו דברים אלו אלא בזמנם שהיתה עבודת האלילים מתפשטת להקרבה ולהודאה וכמו שתראה בזכירת ימי האיד שלהם וכן שהיו עובדים לצבא השמים לחמה ולבנה ולמזלות ולעצים ולאבנים

³² מהר"ם מלובלין כאן בתוד"ה לפני
³³ ואינה דבר שבמנין מדקאמר שמואל בגולה כו' ומעמא דאין אדוקין כולי האי שם. סה"ת ור"ג ורא"ש וש"פ.
ביאור הגר"א שם אות יד

³⁴ פי' רבינו שמואל בשם רש"י ז"ל זקנו דמן הדין אינו אסור אלא יום האיד שעושין בשביל ישו הנוצרי כגון "ניטל וקצה" שלהם, אבל שאר אידם אין תופסין בהם ממשות ולא שייך למימר בהו אזיל ומודי. ואפילו אותו שעושין בשבילו יש להתיר מטעם דקים לן בגווייהו דהאידנא לא אזלו ומודו. וכענין אבי דרבו ובי שישך שזכרנוהו (בפ"ה). עוד יש להתיר מטעם דקא מחנפי ליה כדאמרין בירושלמי (ע"ז פ"א ה"א) בד"א בגוי שאינו מכיר, אבל בגוי שמכירו מותר, שאינו אלא כמחנף לו. וזוהי הטעם אין להתיר אלא להשאילן ולהלוותן ולפורען, ובזולת אלו יש לו התנצלות שלא לשאת ולתת עמהם. עוד יש טעם להתיר מדאמרין (חולין י"ג ב') גוים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודה זרה הם אלא מנהג אבותיהם בידיהם. וכן כל מקום שיש חשש איבה מותר אפילו יום אידו. ור"ת ז"ל פי' דכל מקח וממכר שרי לגוי ביום אידו. ולא אסרה מתני' אלא מידי דתקרובת דוקא. כפתור ופרח לרבינו אשתורי הפרחי פ"י. וכן באגודה

³⁵ רמ"א שם
³⁶ הריטב"א בדף ח ע"א כתב שאם יש שם איסור תורה אסור אפילו משום איבה. ואם כן נראה שאיסור דלפני אידיהן הוא רק איסור דרבנן, דאל"כ לא היו מתירים לו, יעו"ש. וכך כתב רש"י בדף יב ע"א והר"ן בחידושי והמאירי. אולם החינוך (מצוה פו) מביא ש"א שהוא מן התורה.

³⁷ ובתוד"ה אסור בדף ב כתבו קשה על מה סמכו העולם לשאת ולתת ביום איד העבודת כוכבים עמהם נהי דרוב אידיהם מן הקדישים הם מ"מ בכל שבוע יום אחד יש להם דלרבי ישמעאל (לקמן ו.) לעולם אסור, ותי' משום איבה ועיין שו"ת הרב"ז חלק ג (חושן משפט) סימן קטז הנה רבותינו בעלי התוספות ברור מללו, דרוב אידיהם מיוסדים הם לזכרון קדושיהם וגדולי המלכות שלהם. לדוגמא שאו נא עיניכם וראו בתרגום (אסתר, א' - ג') על הכתוב: "בשנת שלש למלכו, יומא דאידיא הוה ליה". תרגום ליום הכסא (משלי ז' - כ') ליומא דעדא, ויום הכסא נסמך ליום חגנו ... והנה רבותינו בעלי התוספות ז"ל, לא היתה דעתם נוחה לכתוב בפירוש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אבל מה³⁸ שהוא לצורך עבודתה או למשמשיה כגון מחתות ומעילים וכפות לעבוד בהם ע"ז אסור דהא תנן אין עושין תכשוטין ולולאות ונזמים וטבעות לע"ז ואין לך עושה גדול ממוכר וגם אסור למכור להם ספרים הראוין לזמר לע"ז³⁹.

ואותן שיש להם עסק מו"מ מהדברים הנצרכים לע"ז אינם מצליחים ואינם עשירים עד יום מותם לפי שמספיקים תשמישים לע"ז⁴⁰.

לפיכך אם נכנס לעיר ביום חגם ומצאן שמחים שמח עמהם⁴¹, שאינו אלא כמחניף להם שלא יטילו עליו איבה, ומכל מקום בעל נפש ירחיק עצמו מלשמוח עמהן אם יוכל לעשות שלא יהא לו איבה בדבר.

וכן אם שולח דורון לגוי בזמן הזה ביום חגם שאחר ניטל שקורין לו בל"א נייאר יאר רצה לומר שנה חדשה, והם יקחו להם לסימן טוב כשישלחו לו דורון ביום זה ושמחים בו, אם אפשר לו לישראל לשלוח הדורון מבערב קודם שתתחיל חגם והשנה החדשה, יעשה כי יהיה בטל סימנו, מכל מקום אם אי אפשר לשלוח לו מבערב ישלח לו בחגא משום איבה⁴².

וכבר התבאר במסכת סנהדרין דף סג: אסור לגרום⁴³ לעובד כוכבים שידור או שישבע בשם עבודת כוכבים.

ד"רוב אידיהם מן הקדושים הם". ולכן נקטו בלשונם תיבת "הקדושים", מלה כזאת אשר הוראתה לגנאי ולחרפה. על דרך הכתוב: "ויעבר הקדשים מן הארץ" (מ"א, ט"ו - י"ב), ובעלי התוספות ז"ל כתבו בכוונה תיבת "הקדושים" במקום "הקדושים", כדי לעשותו שם כנוי והתול. כי "כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה דשריא" (מגילה כ"ה ע"ב).

³⁸ דרכי תשובה שם י

³⁹ כנה"ג בהגהות ב"י אות כ'

⁴⁰ עיי"ש עוד בהגהות הטור ריש סי' זה שהביא מהם' חסידים

⁴¹ עיי' בס' רוח חיים אות ב' שכ' בראובן שהיה רופא לגוים בשכר וחלץ לרפאותו ויהיה ביום אידו שהוא יום שנוגד האותו איש ונתן לו הגוי במתנה פירות ויש לחוש שמא הוא מתקרובת ע"ז אם מותר לאוכלן או לא והשיב דלפי מ"ש הטוהמ"ח כאן דמותר לשמח עמהם משום איבה ה"נ מותר ליקח את הפירות משום איבה ע"כ יקחם וימסרם לגוים אחרים ולא יהנה מהם וכן משמע בש"ס ע"ז וכו' עיי"ש

⁴² עיין חשוקי חמד מסכת גיטין דף ע. שאלה. "עובדת פיליפינית שבקשה מבעל הבית שתאפה לה עוגה כזו לכבוד יום המולד, ועתה שאלתם מה לעשות, לאפות לקראת יום אידיהם הרי אסור, מאידך אם לא תאפה תיווצר איבה ביניהם", והביא שם את הנזכר והכריע "ולכן גם בשאלתנו ראוי לתת לה את העוגה, יום לפני החגא, ואם אי אפשר שרי אפילו בחג עצמו משום איבה כיון שצריכים אותה כל השנה לצורך הטיפול בחולה. ולומר לה עוגה זו נאפתה לכבוד ימי השובבים, שבהם עם ישראל מתכפר על עונותיו, ועי"כ נוכל בסוכות להתפלל על האומה הפיליפינית". לבוש שם

⁴³ שו"ע ונו"כ יו"ד קמז ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לפיכך יזהר⁴⁴ מלהשתתף עם הכותים⁴⁵, שמא יתחייב לו שבועה ועובר משום (שמות כג פסוק יג) וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכִּירוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ. ויש מקילין⁴⁶ בעשיית שותפות עם הכותים בזמנה⁴⁷, משום שאין הכותים בזמן הזה נשבעים בע"א, ואף על גב דמזכירין הע"ז, מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשתפים שם שמים ודבר אחר, הרי אינם מוזהרין על השתוף⁴⁸.

ולשאת ולתת עמהם בלא שותפות, לכ"ע מותר אם אינו סמוך ליום חגיגה⁴⁹.

ואשרי מי שאפשר לו ליזהר מלישא וליתן עמהם ביום אידם, שלא למכור להם דבר המתקיים ושלא לקנות מהם דבר שאינו מתקיים, ושלא לקבל מהם דורון, ושלא להלוותן בלא ריבית, ושלא לפורעם ושלא ליפרע מהם מלוה בשטר, שבכל אלו אזיל ומודה לע"ז. ואפילו כשמקבל ממנו דורון שמחשיבו⁴⁹.

אולם בזמן הזה מותר לשאת ולתת עם הגויים בימי חגיגה, ולהלוותם כמו בכל ימות השנה ונוהגים בזה היתר וסמכין שהגויים עכשיו אינן עובדי ע"ז הן.

ואף על פי שאנו מלוין להם מעות והם נותנין אותם לגלחים מותר, שאין הגלחים קונין מהם לא נוי לע"ז ולא תקרובת, אלא אוכלין ושותין בהם.

⁴⁴ בהדר"ן כ' משמע ודאי דאיסור זה מדרבנן דעיקר קרא לנודר בשמו או מקיים בשמו אתא, ומ"מ משמע מהבא דאם איסור השותפות עמו הוא משום שמא יתחייב שבועה ויזכור הע"ז שלו כ"ש שאסור להשביעו ואף על פי שאם ישבעוהו לא ישבע לשקר ולא יפסיד ישראל את ממונו לא מצינו שיהא הממון דוחה מצוה אפי' מן המצוות דרבנן, ועכשיו שנוהגים היתר אפשר לומר לפי שנשבעין סתם בשם, ודעתם לבורא יתברך, ואף על פי שמועדים באמונתם מ"מ אינם מזכירים שם ע"ז בשבועתם, אלא שיש לחשוש לשמות הקדשים שמזכירים בשבועתם ואף על פי שאינם אלהות הם נשבעים בהם והוא ענין של ע"ז כמש"כ לעיל, אבל מ"מ אינו דבר שיהא אדם חייב למנוע את הרבים מכך שאינו אלא דרך חסידות, וראיה לזה ממה דאמרין במגילה תיתי לי דלא עבדית שותפות בהדי כותי משמע שרוב העולם לא היו נזהרים בכך וכ"כ בתוס', וראה במגן גבורים או"ח סי' קנ"ו סק"א, ובנהש"ס ציין לחזקוני עה"ת בראשית כ"א ל"א ושם פ' כ"ו לג', וע' בבנין אריאל פ' תולדות פס' השבעה לי איך היה מותר ליעקב לקבל שבועה כו', ובס' הלכה אדם מישראל פ' מה שאמר אאע"ה אנכי אשבע אחרי כרתו ברית עם אבימלך דהיינו שהתנה עמו שאם יהיה ביניהם דו"ד השבועה שייכת לאברהם ולא לאבימלך משום לא ישמע על פיד, וראה בבעל המורים תצא פס' לא תחרוש בשור וחמור יחדיו מהור וממא שלא ישתתף צדיק עם רשע וע' שו"ת הרא"ש כלל י"ח אות י"א.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ או"ח קנו

⁴⁶ רמ"א שם.

⁴⁷ ולא מצינו שיש בזה משום: ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד) ר"ן ספ"ק דע"ז ור' ירוחם נ"ז ח"ה ותוס' ריש פ"ק דבכורות

⁴⁸ הנהגות מיימוני פ"ק מהלכות ע"ז

⁴⁹ גוים שבחול' אינם עובדים ע"ז הם, שאין אדוקין בה כל כך לפיכך הקילו בהן. ולא רצו להחמיר מפני שאין אנו יכולין להעמיד עצמנו מלישא וליתן עמהם, שביניהם אנו יושבים ופרנסתינו מהם, ועוד משום יראת האיבה שיהיה להם עלינו מחמת זה שאנו מרחיקין מהם כל כך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ה. עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה לה מותר מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר

עיר שיש בה⁵⁰ יריד ביום חגם והגוים מתקבצים שם מכמה מקומות והולכים שם לכבד הע"ז, אסור לישראל ליכנס בתוכה⁵¹, ומותר לילך חוצה לה, וכן לישא וליתן⁵², שאין עובדים לעבודה זרה זו אלא בתוכה, ואם נהנה חוצה לה שניצל מן המכס אף חוצה לה אסור⁵³, אך אם היריד חוצה לה מותר ליכנס בתוכה.

ההולך ממקום למקום, אסור לעבור בה אם הדרך מיוחד לה, כלומר שאין עוברין מאותה עיר לעיר אחרת⁵⁴, אבל אם היה שם⁵⁵ מהלך מאותה עיר שיש שם עבודת כוכבים והלאה שרי דאמרי אינשי שלפי דרכו הולך לעיר ההיא⁵⁶.

וזהו בזמנם⁵⁷ שסתם ירידים של עכו"ם ניתקנו על שם עבודה זרה, ומדינא אסור לעבור דרך אותה עיר אולם בזמן הזה סתם יריד לאו לעבודה זרה, ומכל מקום מקום

⁵⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד קמ"א

⁵¹ כ' המור בשם הרשב"א דאפשר אפילו על עסקי רבים ואפילו על פיקוח נפש אסור ליכנס בו כדאמרינן גבי מעיין ע"כ אבל הר"ן חולק דבסכנת נפשות שרי דלא דמי למעיין דנראה כעובד משא"כ הכא שאינו נראה אלא כהולך לעבוד ואפשר עוד דאף במעיין היכא דאיכא סכנה ודאי שרי כיון שאינו אלא משום מראות העין עכ"ד ומביאו הב"ח וכו"כ הרב לקמן סימן ק"נ ס"ג.

⁵² ביאור הגר"א שם ב

⁵³ בספר תוספות ירושלים שהביא כן מהירושלמי. דרכ"א

⁵⁴ רמ"א שם

⁵⁵ ט"ז א ש"ך ג וכן פירש"י והר"ן ודלא כהב"ח שהפך הדברים

⁵⁶ אבל המעיין ברמב"ם יראה מבואר שיש לו פ"י אחר במשנה זו שכתב אבל אם יש דרך אחרת ונקרה והלך בה מותר עכ"ל דהיינו שאם רוצה לילך דרך עיר האיד למקום אחר ואין דרך אחר למחוז חפצו רק דרך עיר האיד אסור לו ליהנות מאותה העיר בהליכה דרך תוכה אבל אם יש עוד דרך אחר למחוז חפצו אין איסור לילך דרך עיר האיד דלאו נהנה הוא כיון שהיה יכול לילך דרך אחר וכו"פ בכ"מ וא"כ גם המחבר ש"ע שכתב אסור לעבור בה ה"נ כוונתו כן שאסור לו ליהנות בהליכתו דרך שם. ט"ז שם א אבל אין כן דעת כל הפוסקים ונראה שזה היתה עיקר השגתו של הראב"ד. ש"ך שם ג

⁵⁷ חכמת אדם שער איסור והיתר כלל פז סעיף ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שמתקבצים העכו"ם במקום מיוחד ואומרים ששם מוחלים עוונותיהם שזה בודאי לשם עבודה. אסור לעבור דרך שם ולישא וליתן עמהם שם⁵⁸. ופשיטא דאסור לטייל שם ולראות בשמחתם, וצריך כל אחד להזהר מלראות בקניגנאות ומחולתם או שום דבר שמחתם שנאמר (הושע ט', א') אל תשמח ישראל וגו' ואם תשמע שהם מחננין ושמחים האנח ותצטער על החורבן והתפלל רבון עולמים עמך אשר הוצאת ממצרים חטאו בכפליים ולקו בכפליים ונמדד לו במדה וכו' ואתה ה' אל לעד תאנף בנו ואל לעד תמשוך אפך בצאן מרעיתך ובנה ירושלים ושמחנו בה⁵⁹, וההולך בקניגנאות ומחולתם אפילו של ישראל הרי זה מושב לצים.

ודע שכל עיר⁶⁰ שכל עיר מערי האומה הנוצרית⁶¹ שיהי' להם בית תפלה אשר הוא בית עבודה זרה בלא ספק, אותה העיר אסור לעבור בה בכונה וכ"ש לדור בה, אבל בעת שאנחנו תחת ידיהם בעונותינו ושוכני' בארצותיהם אנוסים אנו וה' מסרנו בידיהם עד שנדור בעריהם בעל כרחנו, לקיים ייעודו הרע (דברים ד פסוק כח) וְעַבְדָּתָם שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עַץ וָאֶבֶן ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן". ואם העיר דינה כן⁶², ק"ו בית עבודת כוכבים עצמה שהוא אסור לנו כמעט לראותו וכ"ש ליכנס בו.

לפיכך הדבר ברור⁶³ שאסור בהחלט לבקר בכנסיות של נוצרים, ועל מדריכי תיירות להשמר ולהזהר מאוד לבל יכשלו ולא יכשילו יהודים המבקרים בישראל להובילם אל כנסיות הנוצרים, שיש בזה איסור משום ולפני עור לא תתן מכשול.

⁵⁸ ט"ז סימן קמ"ט ס"ק ב' שם וצריך עיון לפי מה שכתב הש"ך סוף סימן קמ"ח דבזמן הזה לא שכיחי דאולי ומודי ואם כן צריך עיון דאפשר דמותר

⁵⁹ ב"ח בשם ספר האשכול ובמגן אברהם באורח חיים סימן רכ"ד ס"ק ג'

⁶⁰ ש"ך שם א מפיחמ"ש

⁶¹ כך לפנינו בפיחמ"ש וכן בשכנה"ג בהנהגות הטור קמט ב, ובש"ך הגירסא של אומה עבודת כוכבים

⁶² ואולי מה שלא הובא בפוסקים משום שהרמב"ם לשימתו שנוצרים עו"ז הם אך לחולקים אינם כעובדי ע"ז ממש ולהכי לא הקפידו.

⁶³ שו"ת יחיה דעת חלק ד סימן מה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

